HE 41 /2023 vp
Suojeluasiantuntija Anna Ikonen
Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Lisäselvitys AyJ:n kokous 18.10.2023

Mitä voidaan tehdä ilmaiseksi, toimia jotka eivät maksa mitään

- luontopuolella voidaan suojella valtion metsiä ja muita arvokkaita luontokohteita
- velvoittava lainsäädäntö, esim maankäytönmuutosmaksu, hillitsee luontokatoa ja pakottaa maksamaan hintaa luonnonympäristön hävittämisestä ja muokkaamisesta ihmisen käyttööön
- YM:n edustaja Pynnösen esityksessä mainittiin yritysten kiinnostus ohjata rahaa Metsoon. Tämä oli kiinnostava nosto ja tätä kannattaisi selvittää, sillä yrityspuolella edelläkävijät ovat alkaneet kiinnittää huomiota luontokatoon, ja ovat parhaimmassa tapauksessa valmiita kompensoimaan liiketoimintansa aiheuttamia luontohaittoja. Tätä rahaa olisi pystyttävä ohjaamaan luonnonsuojeluun.

Hallitusohjelma ja talousarvio - paljonko on ristiriitaa

- luonnon osalta ristiriita on valtava: rahoituksen pitäisi olla moninkertainen, jota voidaan sanoa, että luontokato pysäytetty vuoteen 2030 mennessä.
- ilmasto: maankäyttösektori ja liikenne tarvitsevat lisäsatsauksia, ne puuttuvat nyt. Myös muut keinot tärkeitä. Hallitusohjelmassa on kuitenkin sitouduttu hiilineutraaliustavoitteeseen, ja koska päästövähennykset eivät vielä tapahdu itsestään vaan ohjaamalla, joten toimettomuus ja rahoituksen peruminen esimerkiksi kuntien ilmastoselvityksiltä ihmetyttää.

Minkälaisia tulevaisuuden kustannuksia tulee, kun ilmastoimien rahoituksessa otetaan takapakkia

- maakäyttösektorilla on jo tulossa takkiin ja kustannukset voivat olla miljardeja (Suomen ilmastopaneelin arvio)
- taakanjakosektorilla toimet ovat kalliimpia, joten mikäli yksiköitä olisi edes ostettavissa muilta mailta, kustannus/yksilkkö on suurempi
- tuoreita juttuja kustannusarvioista: Maaseudun tulevaisuus 18.10.2023: https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/uutiset/043a8975-ed34-4ef0-9d78-cb6fb10ce877
Iltaleht 18.10.2023: https://www.iltalehti.fi/autouutiset/a/8357b234-24c5-4fdd-a373-c947260a3270
- jos 2030 vuoden jälkeen lähdetään takamatkalta kohti vuotta 2035 ja hiilineutraaliustavoitetta, kiinni kurominen on aina vaikeampaa
- toimimattomuus on itsessään kuluerä: ilmaston muutoksen haitalliset vaikutukset tuovat kuluja ja se ettei

olla eturintamassa vihreillä markkinoilla vähentää kasvua (josta lähes kaikki tulee nyt puhtaasta siirtymästä) - sekä öljylämmityksestä luopuminen että sähköinen latausinfra etenee toki myös markkinaehtoisesti. Avustuksissa on kuitenkin ollut kyse siirtymän vauhdittamisesta ja momentumin luomisesta sekä oikeudenmukaisuudesta että valtakunnallisesta kattavuudesta. Siirtymä pois fossiilisista polttoaineista on tehtävä niin, että kaikki Suomessa pysyvät mukana, myös kasvukeskusten ulkopuolella ja haja-asutusalueella. Näiden avustusten ei tarvitse olla saatavilla loputtomiin, vaan riittävään alueelliseen kattavuuteen asti, jonka jälkeen niitä ei enää tarvita. Valitettavasti vielä ei olla siellä ja siksi vastustamme näiden avustusten poistamista.

Ely-keskusten voimavarat, miten toiminta vaarantuu

- sekä AVIen luvat (VM budjetissa) että ELYjen (YM budjetissa) ympäristövaikutusten arvioinnit voivat viivästyä tai niiden laatu on heikompi, jos voimavarat eivät ole riittävät.
- Aluehallintovirastojen ympäristölupayksiköt eivät kohtuullisessa ajassa voi suoriutua kaikista ympäristö- ja vesilupaprosesseista, mikäli resursointia ei lisätä. Esimerkiksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa valtakunnallista merkitystä omaavat pohjoisten suurten jokien (Kemii-, Ii- ja Oulujoki) voimalaitospatojen kalatalousvelvoitteiden muutokset ovat olleet vireillä jo yli kuusi vuotta, koska lupayksikön resurssit ovat riittämättömät ja muita lupaprosesseja (mm. kaivos- ja selluhankkeet) on priorisoitu kalavelvoitteiden edelle.
- Elyjen resurssit lupavalvontaan ja yleisen ympäristöedun valvontaan ovat riittämättömät, esimerkiksi kuten YM:n Lehtosalo totesi päivän kuulemisessa kaivosvalvonnasta. Ely-keskusten ympäristövaikutusten arvioinnin yksiköt ovat ylikuormittuneita, johtuen suuresta hankemäärästä (mm. tuulivoima, kaivos, selluteollisuus, vetyhankkeet, aurinkoenergia)
- YM tilaaman raportin (2021) mukaan viranomaisista johtuvista syistä merkittävin tekijä lupaprosessien viivästymiselle on resurssien riittämättömyys: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163634
- Ei ole toiminnanharjoittajien etu, että lupaviranomainen on aliresursoitu. Joko laatu kärsii, jolloin ympäristö kärsii, tai toiminta viivästyy, jolloin toiminnanharjoittajan kärsii.

Miten konkreettiset leikkaukset järjestöihin vaikuttaa

- järjestöjen mahdollisuus osallistua lainsäädäntötyöhön työryhmissä yms. ja lausua ministeriöiden ehdotuksista ja eduskunnalle vaarantuu
- järjestöt tekevät sivistystyötä, ja viestivät ympäristöasioista moniäänisesti tuoden erilaisia näkökulmia kansalaiskeskusteluun. Nämä mahdollisuudet kaventuvat leikkausten myötä.
- harvalla tavallisella kansalaisella on mahdollisuutta oman työnsä ja arkensa ohessa seurata ja vaikuttaa (lähi)ympäristökysymyksiin. Tätä tarkoitusta varten kansalaisjärjestöt ovat.
- leikkaukset pakottavat järjestöt hakemaan rahoitusta tehostetusti muualta kuten yksityisvarainhankinnasta, jota tiukat taloudelliset ajat vaikeuttavat kansalaisten säästäessä ensimmäisinä jäsenmaksuista ja lahjoituksista. Lisäksi rahoitusta etsitään enenevissä määrin hankepuolelta, mikä sinänsä on todella mainio asia, mutta se myös sitoo järjestöjen resursseja hanketoimiin ja -aiheisiin. Tällöin palataan ensimmäiseen

kohtaan, eli järjestöt eivät pysty ehkä täysimääräisesti osallistumaan ympäristöpolitiikan prosesseihin tai reagoimaan yllättäviin, esille nouseviin aiheisiin (vaikka nyt noussut keskustelu ilveksen metsästysluvista, joka kansalaisia kiinnostaa) kun resurssit ovat joko osittain tai kokonaan sidottu hanketyöhön.
- Suomen luonnonsuojeluliitosta: olemme ainoa ympäristöjärjestö, jolla on toimintaa alue- ja paikallistasolla: Meillä on piirit kaikissa maakunnissa ja n. 150 paikallisyhdistystä. Pidämme koko Suomen kattavaa alueellista näkökulmaa ympäristö- ja luontokysymyksistä erittäin tärkeänä. On mahdollista, että alueellisten piirijärjestöjen toimintaedellytykset voivat pitkällä tähtäimellä heikentyä. Lisäksi moniin muihin ympäristöjärjestöihin verrattuna olemme täysin kotimainen järjestö, meillä ei ole kansainvälistä “emojärjestöä", jonka kautta voisi ohjautua esimerkiksi taloudellista tukea.

Lisätietoja

- Hanna Aho, ilmastoasiantuntija, hanna.aho@sll.fi, p. 040 628 9495

- Hanna Halmeenpää, hallituksen puheenjohtaja, hanna.halmeenpaa@sll.fi, p. 050 564 4122

- Paloma Hannonen, ympäristöpäällikkö, paloma.hannonen@sll.fi, 050 5323 219

- Anna Ikonen, ilmastoasiantuntija, rakennettu ympäristö, anna.ikonen@sll.fi, p. 044 491 4269